

Pastrmski ribnjaci Jugoslavije-stanje i problemi

Pastrmska proizvodnja zadnjih godina beleži sve vidnije rezultate. Tome su svakako doprineli mnogi faktori o kojima će biti reči u ovome napisu. Zadnjih nekoliko godina izgrađeno je i više novih savremenih objekata za proizvodnju konzumne pastrmke preko kojih se upravo pastrmka i pojavila na tržištu kao stalna roba. Prema podacima Saveznog zavoda za statistiku u 1971. godini na svim pastrmskim ribnjacima u Jugoslaviji ostvarena je proizvodnja od okruglo 1.098 tona pastrmke od čega 957 tona ribe za tržište i 141 tonu mladi. Ova proizvodnja ostvarena je u 104 mrestilišta, 750 bazena za uzgoj pastrmske mladi, 400 bazena za tov pastrve i 57 plantonskih jama. (U tabeli I dat je pregled pastrmskih objekata po republikama). Iz ove tabele se takođe vidi da je praktično pastrmska proizvodnja zasnovana na 153.336 m² izgrađenih pastrmskih objekata. Od ove površine u proizvodnji 1971. godine bilo je 133.349 m² ili okruglo 87%. Zapaža se da najveći broj objekata ima SR Slovenija mada ne i najveću proizvodnju. Najveće proizvodne površine ima SR Srbija 55.238 m² a i najveću proizvodnju oko 45% od ukupne Jugoslovenske proizvodnje. Svi ovi objekti izgrađeni su u poslednjih deset godina.

Tabela I takođe nam pokazuje da su novo izgrađeni objekti dobili i nove zadatke robnog proizvođača dok su stariji objekti uglavnom služili za proizvodnju riblje mladi za poribljavanje visinskih voda. Iz tabele se takođe vidi da se postojeći kapaciteti još ne koriste optimalno i da je samo oko 87% kapaciteta u 1971. godini bilo pod proizvodnjom.

Analizirajući postignute rezultate u proizvodnji doćićemo do vrlo interesantnih podataka koji nam upravo pokazuju put i cilj kojim trebamo težiti da se pastrmska proizvodnja što više unapredi. Tabela II nam ukazuje na vrlo inpozantnu cifru u proizvodnji oplodene ikre raznih vrsta pastrva. Ukupno je proizvedeno 2.653.000 komada oplodene ikre i to je u tabeli II pokazana i proizvodnja po republikama, međutim upoređujući dobivene rezultate iz tabele II sa tabelom III gde je iskazana proizvodnja mladi u

komadima nemožemo biti zadovoljni jer nam upoređenje pokazuje da je od oplodene ikre do mladunaca bilo enormno visokih gubitaka. U ukupnoj masi uzevši od sve oplodene ikre dobiveno je 15.841.397 komada mladunaca ili svega 6,60%. Najveći gubici su kod potočne pastrmke gde je od oplodene ikre dobiveno svega 2,54% mladunaca. Nešto bolji rezultati su kod kalifornijske pastrmke kod kojih je od oplodene ikre do jednogodišnjih mladunaca ostalo svega 5,68%. Iznenadujuće je visok postotak dobijenih mladunaca kod jezerske pastrve međutim ovde treba imati u vidu da je ova mlada vrlo rano puštena u jezera te da tako nisu identirani gubici do kraja godine, isti je slučaj i sa ostalim ribljim vrstama iz porodice pastrmki.

Izneta podaci nam ukazuju da na gotovo svim našim objektima imamo dovoljno matičnog materijala a isto tako da se proizvodnji mladi mora posvetiti izuzetna pažnja što može dovesti do višestrukog uvećanja jednogodišnje mladi i bez podizanja novih proizvodnih kapaciteta. Ukoliko bi samo postigli da od oplodene ikre do jednogodišnjih mladunaca ostane 20% što se praktično na nekim našim objektima već sada postiže mi bi umesto 9,9 mil. komada jednogodišnjih mladunaca kalifornijske pastrmke imali 35 mil. komada, što bi omogućilo visoku proizvodnju konzumne pastrmke.

Kod proizvodnje ribe za tržište iz tabele III se vidi da je ona uglavnom ostvarena na novim i savremenim objektima, no i pored toga ova proizvodnja će u narednim godinama biti daleko veća kada se u potpunosti reši pitanje ishrane i obezbeđenja pastrvskih ribnjaka dovoljnim količinama kvalitetne briketirane hrane.

Posmatrajući proizvodnju u celini možemo zaključiti da je u odnosu na raspoložive proizvodne površine postignut prinos od 7,16 kgr/m² odnosno 8,232 kgr/m² na bazi površina koje su bile pod proizvodnjom u 1971. godini. Posmatrajući po republikama postignuti prinosi su sledeći:

	SFRJ	SRS	SRH	SRBIH	SRSI	SRM	SRCG
Na ukupnu površinu	7,16	7,67	9,21	4,87	4,18	14,66	14,50
Na površinu u 1971. god.	8,23	10,62	9,06	5,07	4,51	19,02	14,60

Iz iznete tabele se vidi da su najviši prinosi po jedinici površine postignuti u Makedoniji 19,2 kg a

zatim u Crnoj Gori, njihovi rezultati daleko odskoču od Jugoslovenskog proseka i ukazuju nam da se uz

primenu savremene tehnologije a naročito i obezbeđenje kvalitetnom hranom po jedinici površine mogu postići visoki prinosi. Ako samo postavimo zadatak da u narednim godinama ostvarimo jugoslovenski prosek od 10 kg po 1 m² i da nepovećamo površine mi možemo dobiti 1.500 tona pa i više pastrve godišnje. Imajući u vidu da je ova proizvodnja danas konjunktorna i da kod naših proizvođača ima interesa za povećanjem proizvodnih kapaciteta kao i za podizanje novih objekata to možemo očekivati nagli porast proizvodnje pastrva u Jugoslaviji.

Postignuti rezultati nam ukazuju da se sa proizvodnjom može ići samo onda napred ako se jasno postave ciljevi šta se želi postići i ako se reše problemi koji stoje na putu za ovo ostvarenje. Znaajući jasan cilj pred nama ostaje da rešimo u prvom redu da imamo veću proizvodnju reprodukcionog materijala, što se može postići boljom tehnologijom i ishranom. Poslednjih godina tu smo pokazali vidan napredak zahvaljujući većem uvozu kvalitetnih briketa kao

i pokazanom interesu naših proizvođača koncentrovanih hraniva za proizvodnjom briketa za pastrvu. Mada smo na ovom poslu tek u početku dobiveni rezultati nas ohrabruju i ukazuju nam gde leže rešenja. Kod proizvodnje konzumne ribe za tržište pod većih proizvođača je jasno uočena orijentacija da se ova riba hrani isključivo briketom što je u mnogome uticalo i na formiranje cena ove ribe na tržištu. Nemožemo zapostaviti i činjenicu da je i ribarska trgovačka mreža učinila ozbiljan napor da se kalifornijska pastrva probije na tržište i da nađe svoju prođu.

Na kraju očekujemo da će pastrmski ribnjaci naći svoje mesto u celokupnoj ribarskoj proizvodnji slatkododne ribe u Jugoslaviji, da će postati ozbiljan robni proizvođač ali da isto tako neće zapostaviti svoje prvobitne zadatke i dalje raditi na proizvodnji riblje mlađi za poribljavanje visinskih voda i unaprediti sportski ribolov i ribolovni turizam.

Tabela I

PREGLJED PASTRSMKIH OBJEKATA U SFRJ I PO REPUBLIKAMA

Vrsta objekta	SFRJ		Srbija		Hrvatska		BiH		Slovenija		Makedonija		Crna Gora	
	br.	povr.	br.	povr.	br.	povr.	br.	povr.	br.	povr.	br.	povr.	br.	povr.
Mrestilišta	104	19.351	12	484	7	1.823	17	15.139	57	835	5	781	6	289
Bazena za uzgoj mlađi	750	18.071	311	2.513	57	1.796	71	2.082	142	10.645	125	728	44	307
Bazena za tov	400	114.693	128	52.101	58	15.220	108	14.792	78	20.230	17	2.550	11	9.800
Planktonskih jama	57	1.251	23	140	—	—	—	—	34	1.110	—	—	—	—
Ostalih površina	—	459.847	—	90	—	830	—	28.022	—	430.605	—	300	—	—
Ukupno	—	613.213	—	55.328	—	19.669	—	60.035	—	463.406	—	4.359	—	10.396
Ciste ribnjačke površine	—	153.366	—	55.238	—	18.839	—	32.013	—	32.821	—	4.059	—	10.396
Od toga pod prv. u 1971. godini	—	133.349	—	39.895	—	18.789	—	30.748	—	30.467	—	3.128	—	10.322

Tabela II

PREGLJED PROIZVODNJE OPLOĐENE IKRE ZA SFRJ I PO REPUBLIKAMA

Vrsta ikre	SFRJ	Srbija	Hrvatska	BiH	Slovenija	Makedonija	Crna Gora
Kalifornijske	174.357	37.670	2.540	122.305	6.042	3.200	2.600
Potočne	61.063	30	103	60.010	—	220	700
Jezerske	5.604	470	—	350	1.144	3.640	—
Ostale	629	—	—	600	29	—	—
Ukupno	241.653	38.170	2.643	183.265	7.215	7.060	3.300

Tabela III

PREGLJED PROIZVODNJE PASTRMSKE MLAĐI KONZUMNE RIBE ZA SFRJ I PO REPUBLIKAMA

Vrsta ribe	SFRJ	Srbija	Hrvatska	BiH	Slovenija	Makedonija	Crna Gora
<i>Proizvodnja mlađi u komadima</i>							
Kalifornijske	9.904.498	2.110.500	1.037.477	4.997.000	1.521.000	228.000	1.530.000
Potočne	1.548.151	20.000	800	827.351	—	150.000	550.000
Jezerska	4.188.738	250.000	—	200.000	—	3.423.374	315.000
Ostale	200.010	—	—	200.010	—	—	—
Ukupno komada	15.841.397	2.380.500	1.038.277	6.227.351	1.521.000	3.801.374	2.395.000
Ukupno kg	140.993	86.483	894	30.098	11.660	3.140	8.718
<i>Proizvodnja konzumne ribe u kg</i>							
Kalifornijska	942.025	337.400	169.459	112.155	125.651	56.360	141.000
Potočne	14.837	—	—	13.787	50	—	1.000
Ukupno kg	956.862	337.400	169.459	125.942	125.701	56.360	142.000
Ukupno mlađi + konzumne kg	1.097.855	423.883	170.353	156.040	137.361	59.500	150.718